

Ajánlás
Garadnai Erika
predoktori ösztöndíjra benyújtott pályázatához

A jelölt alkalmassága, eddig elvégzett munkája

Garadnai Erika a 2003/4-es tanévtől kezdve látogatta a hitvitákról tartott szakszemináriumomat. Már végzett hallgatóként munka mellett is rendszeresen bejárt az órákra. A szeminárium az 1656–1670 közötti évek magyarországi hitvitáival foglalkozott. Szoros szövegolvasásra támaszkodva foglalkoztunk a korszak hitvitáinak történelmi körülményeivel, a bennük tárgyalt teológiai kérdésekkel, módszertani elveikkel, argumentálási metodikájukkal. A szemináriumi munkából több TDK- és szakdolgozat nőtt ki. Garadnai Erika a szemináriumi megbeszéléseken mindig igen aktívan vett részt, kreatív ötletei gyakran segítették egy-egy probléma tisztázását. Irodalomelméleti kérdésekben való elmélyült tájékozottsága pedig sokszor adott új szempontokat az elemzésekhez. Ezek után természetes volt, hogy szakdolgozati témáját is a hitviták tárgyköréből választotta.

Garadnai Erika a 2009/10-es tanévben nyert el a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájában hároméves ösztöndíjat. Témájának szakdolgozata folytatásaként a Sámbar Mátyás kassai jezsuita, Pósházi János sárospataki református professzor és Matkó István nagykárolyi református prédikátor között 1663 és 1672 között lejátszott ún. felsőmagyarországi hitvitát választotta.

E polémia talán legösszetettebb „hitvitabokra” a magyarországi vallási vitáknak. Feldolgozása csak következetes, rendszeres munkával végezhető el. Garadnai Erikának meg kellett ismerkednie a 17 darabból álló vita valamennyi szövegével, a szöveget hordozó kiadványok mindegyik ismert példányával, a hozzájuk kapcsolódó irodalmi, történeti, egyháztörténeti és könyvészeti szakirodalommal. Mivel a szóban forgó művek példányai az egykori Magyarország különböző könyvtáraiban szétszórta találhatók meg, a nyugodt munkavégzéshez másolatokat kellett beszereznie valamennyi szövegről. Ehhez a doktoriskola vezetése minden segítséget megadott. Ezt a feladatot Garadnai Erika a három év alatt fokozatosan teljesítette. Ma másolatokban rendelkezésre áll minden szöveg, amely munkájához szükséges. Mindezzel kellő jártasságot szerzett a muzeális könyvtárakban folytatandó kutatómunkában, a régi könyvek feldolgozásában, kezelésében.

A XVII. századi hitviták egyik szembetűnő jelensége, hogy az alapvetően magyar nyelvű szövegek számos latin nyelvű idézetet és hivatkozást tartalmaznak. Garadnai Erika főként

Darab Ágnes docens asszony, s részben a magam segítségével három évig tartó rendszeres munkával képessé vált a felső-magyarországi hitvita latin vendégszövegeinek értelmezésére.

E feladatok teljesítése azonban csak az érdemi kutatómunka előfeltételeit teremtette meg.

Az érdemi kutatómunkára elsősorban az nyújtott inspirációt, hogy Garadnai Erika rendszeresen részt vett a Doktoriskola beszámolóin, a Miskolci Egyetem doktorandusz fórumain, és más konferenciákon, köztük országos, sőt nemzetközi szempontból is jelentős rendezvényeken. Előadásai közül többet is rangos szakmai fórumokban publikált. Mindez kitűnik szakmai életrajzából és publikációs jegyzékéből.

Garadnai Erika hasznosan és eredményesen dolgozott PhD ösztöndíja időszaka alatt. Munkabírást, a tudomány iránti elkötelezettségét tanúsítja, teljesítményének értékét emeli, hogy a fent leírt feladatok elvégzése mellett a három év alatt részmunkaidőben tanárként is dolgozott a Miskolci Bencés Gimnáziumban.

A disszertáció témavázlata

A hitvita-kutatás utóbbi évtizedeinek három alapfeladata volt és van. 1. Alapkutatások végzése a hitviták történetére vonatkozóan. 2. Tovább vinni a hitvita-irodalomhoz kapcsolódó egyház- és teológiatörténeti kutatásokat. 3. Meghaladni a korábbi időszak sokszor felekezeti szempontú kérdésfeltevéseit. A korábbiakhoz képest fokozottabban kapcsolni be a vizsgálatokba eszme- és politikatörténeti szempontokat, retorikai, stilisztikai kérdéseket, általánosabb antropológiai és filozófiai megközelítéseket.

Garadnai Erika témavázlata elsősorban a harmadiknak említett kérdésirányból ígér fontos disszertációt.

Szemléletileg újat jelent, hogy a témavázlatban a 17 darabos hitvita egyetlen önmagát építő szövegműként jelenik meg. Ez számos kérdés friss megközelíthetőségének lehetőségét teremti meg. Elméletileg is tisztázandóvá válik a szerzőség kérdése. Ehhez meg kell ragadni a korpuszban tetten érhető szerzői önértelmezéseket, az anonimitással, álnevekkel folytatott szerepjátékokat, a szerzői individualitás megnyilvánulásait. Ezek vizsgálata elvezet a szövegek funkcióinak kérdésköréhez, a szöveg tekintélyének vizsgálatához, a felekezeti önmeghatározás és identitástudat képződésének problematikájához, a recepciótörténet feltárásához, alteritás és modernitás egymásba-játszásának felismeréséhez. Lehetségessé válik a modern irodalom in statu nascendi megfigyelése.

Azaz Garadnai Erika témavázlata számos olyan problémakört érint, amelyre a mai irodalomtudományi gondolkodás irányította a figyelmet, s amelyeket hasonló történeti anyag alapján még alig vagy egyáltalán nem vizsgált az eddigi kutatás.

A munkaterv

A disszertáció a benyújtott munkaterv alapján öt fejezetet foglal majd magában. Mindegyik fejezethez komoly előmunkálatokat végzett el a pályázó. Az alábbiakban felsorolom az egyes fejezetek címeit, és áttekintem az elvégzett előmunkálatokat.

1. A hitvita jelenség kérdései és a felső-magyarországi hitvita

A fejezet alapját a 2011/12-es tanév végén benyújtott írásos év végi beszámoló képezheti.

2. Az intertextualitás lehetőségei: az ekkleziológiai vitától a fikcióig

Ez lesz a disszertáció értekező részének törzse. Alapjául a jelölt 2008-ban megvédett szakdolgozata szolgál. E fejezetből a pályázó több komoly tanulmányt is publikált már: *Metatextualitás a felső-magyarországi hitvitában*. Megjelent a *Filológia és textológia a régi magyar irodalomban* (Miskolc 2012) című tanulmánykötetben. Továbbá: *Hitvita, avagy ki is a csalárd lélek? Gúnynev és szerzői szerepjáték a felső-magyarországi hitvitában*. Megjelent: *Iskolakultúra* 2011/8-9, 34-41. Továbbá: *Szövegtekintély és főúri reprezentáció a Három üdvösséges kérdésben*. Megjelent: *Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2010. november 10.* című kiadványban.

3. Hitvita és medialitás

E témából jelent meg a pályázó *Képvita a felső-magyarországi hitvitában: Tipográfia, illusztráció és medialitás* című tanulmánya a *Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2009. november 5.* című kiadványban.

4. A hitvita identitásközvetítő szerepe és a recepciótörténet kérdései

E fejezet anyagából készen áll az *Olvasói bejegyzések Sámbar Mátyás Három üdvösséges kérdésének 1672-es kiadásában* című dolgozat, amely előadásként elhangzott a 2011. évi miskolci doktorandusz fórumon. Megjelent: *Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2011. november 8.* című kiadványban.

5. Textológiai kérdések és szövegközlés

A jelölt 60–70 százalékban elkészítette a hitvita egyik kiemelkedő darabjának Pósházi János *Görcsös bot* (Patak 1669) című művének közlésre alkalmas átírását.

Megállapítható, hogy a jövőd disszertáció öt fejezetének mindegyikéből jelentős részletek készültek el. A jelölt anyaggyűjtése minden esetben meghaladta a publikációkban, konferencia előadásokban foglaltakat. A pályázatban tervezett ütemezést szigorú, fegyelmezett munkával tarthatónak látom, abban az esetben, ha a jelölt az ösztöndíj tartamának idejére jelenlegi tanári részmunkaidős foglalkozását szünetelteti. Erre nézve a pályázó egyértelmű ígéretet tett.

A fentieket figyelembe véve elérhető, hogy az ösztöndíj időtartamának legvégén a disszertációt munkahelyi vitára lehessen bocsátani. A doktorjelölti időszak második évében kerülhetne sor a munkahelyi vita ajánlásainak alapján a disszertáció esetleges kiegészítésére, átdolgozására és a nyilvános vitára.

Garadnai Erika felkészültsége, munkabírása, eddigi kiváló teljesítménye és szorgalma alapján alkalmas és méltó a predoktori ösztöndíj elnyerésére. Pályázatának elfogadását egyértelműen támogatom és javaslom.

Miskolc, 2012. július 11.

Heltai János
egyetemi tanár
témavezető